

INTERPROVINCIALE COMMISSIE HERINDELING VIJFHEERENLANDEN

IPC VERSLAG van het gesprek met bestuurders van de Gemeenschappelijke Regeling Alblasserwaard en Vijfheerenlanden d.d. 14 april 2016 in het provinciehuis van Utrecht, dit in het kader van de herindelingsprocedure van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik met als doel de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2018.

Aanwezig:

Namens de Gemeenschappelijke Regeling Alblasserwaard en Vijfheerenlanden:

- Dirk van der Borg, DB-lid
- Rinus Houtman, DB-lid
- Kees de Haas, regiosecretaris

Namens de IPC:

- Mariëtte Pennarts-Pouw, voorzitter
- Rogier van der Sande, IPC-lid
- Roel Wever, procesbegeleider IPC
- Marcel de Prieëlle, beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
- Hans Versteeg, beleidsadviseur provincie Utrecht
- Greet van Weerd, verslaglegging

Mevrouw Pennarts heet de aanwezigen welkom. Vervolgens licht zij de herindelingsprocedure en de planning nader toe. Afgesproken wordt dat de gespreksdeelnemers het (vertrouwelijke) conceptverslag van dit gesprek eerst ter correctie zullen ontvangen. De verslagen worden uiteindelijk onderdeel van het herindelingsontwerp dat ter inzage wordt gelegd en het vertrouwelijke karakter van dit verslag is vanaf dat moment niet meer van kracht.

De IPC vraagt een toelichting op de samenwerking en de bestuurskracht in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A-V).

De heer Van der Borg licht toe dat de A-V een zelfstandige regio is. Eerder was de A-V een subregio van Zuid-Holland-Zuid. In 2010/2011 werd er gewerkt aan een toekomstvisie 2030 voor de regio, in samenwerking met de samenleving. Die visie is uiteindelijk het vertrekpunt geweest om te gaan samenwerken op het gebied van arbeidsmarkt, economie & toerisme, verkeer & vervoer, ruimte & duurzaamheid, sociaal domein, wonen en onderwijs & cultuur.

De regio A-V omvat 6 gemeenten en bevindt zich in een transformatieproces. Dat heeft ook geleid tot het samenbrengen van de Regionale Sociale Dienst en het werkvoorzieningschap in de nieuwe organisatie AVRES.

In de bestuurlijke discussie, als gevolg van het rapport Schutte, is de A-V zich verder gaan oriënteren op de toekomstmogelijkheden. De regio wordt geconfronteerd met bestuurlijke ontwikkelingen in Vijfheerenlanden maar ook in Hardinxveld-Giessendam, die ervoor heeft gekozen zich bij de Drechtsteden aan te sluiten. De gemeenten Giessenlanden en Molenwaard houden zich inmiddels bezig met de vraag of

een herindeling meerwaarde oplevert. De verwachting is dat er in het najaar een besluit zal worden genomen over dat herindelingsvraagstuk. Tegelijkertijd is ook Gorinchem bezig met een visieontwikkeling, in samenspraak met het platteland. Een en ander vraagt om een strategische herpositionering van de Gemeenschappelijke Regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

De heer Houtman merkt in aanvulling op dat het rapport Schutte aanleiding gaf tot bestuurlijke discussie maar de inhoud bleef liggen. De bestuurlijke besluitvorming in de GR A-V is niet altijd eenvoudig geweest. De GR bleek in de praktijk vooral een platform te zijn voor uitwisseling van meningen over visies e.d. maar zodra het ging over de inzet van financiële middelen bleken de A-V-gemeenten sterk aan de eigen autonomie te hechten. Tegelijkertijd werd duidelijk dat partijen elkaar op inhoud moeten vinden. Inmiddels ontstaat er in de regio een nieuw elan en zoeken de gemeenten elkaar steeds meer op de inhoud op.

De heer Van der Borg zet uiteen dat er inmiddels een Woonvisie tot stand is gekomen waarin de A-V-gemeenten gezamenlijk invulling geven aan de woningbouwopgave en de woonkwaliteit. Er is tevens een regionaal Verkeers- en vervoersplan tot stand gekomen en de gemeenten hebben het sociaal domein gezamenlijk ingevuld.

Spreker memoreert dat er in januari van dit jaar een regioconferentie heeft plaatsgevonden. De A-V-gemeenten hebben daar uitgesproken het van belang te vinden dat de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden elkaar blijven vasthouden, juist omdat de gebieden in sociaal-cultureel opzicht bij elkaar horen. Vijfheerenlanden heeft laten weten de Alblasserwaard niet te zullen loslaten, maar gezamenlijk te willen kijken naar de thematiek die speelt in de regio A-V. De thematiek op strategisch niveau is breder dan alleen de grenzen van de regio A-V. Om die reden zijn er leertuinen geconstrueerd en gaat men op zoek naar de juiste schaal en vorm die bij de thema's passen.

De U10 is bij de A-V op bezoek geweest en dat leverde inspiratie op voor goede samenwerkingsvormen die mogelijk blijken te zijn, zonder dat dit gepaard gaat met de vaststelling van een Gemeenschappelijke regeling.

In de regio A-V wordt uiteindelijk gestreefd naar besluitvorming in individuele colleges en raden, maar dan zonder vrijblijvendheid. Het is voorts van belang dat de gemeenteraden de agenda voor de regio A-V gaan bepalen. Al met al constateert de heer Van der Borg in de A-V samenwerking een nieuw elan.

De IPC vraagt of een blijvende samenwerking met de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden werkelijk doorleefd is. Andere gesprekspartners lieten de IPC weten dat samenwerking bevorderd wordt door regelmatige ontmoetingen in andere verbanden. Participatie van een gemeente in twee regionale samenwerkingsverbanden kost veel tijd en energie. Die nuance moet wel bij grensontkennend samenwerken worden gemaakt.

De heer Houtman kan zich niet voorstellen dat de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden niet langer gezamenlijk zouden optrekken. Hij licht toe dat er in de regio een ontwikkeling in het denken gaande is en dat er steeds meer enthousiasme voor een andere manier van werken aan het ontstaan is. De discussies over samenwerking moeten wat hem betreft niet met bestuurlijke grenzen worden afgebakend.

De heer Van der Borg heeft wel begrip voor deze opmerking van de IPC. Ook wat hem betreft is het motto: "Eerst zien en dan geloven". Een en ander is afhankelijk van de resultaten die het traject, dat nu wordt ingegaan, opleveren. De verbinding tussen de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden moet nog wel ervaren en doorleefd worden. De betreffende gemeenten staan wat dat betreft aan de vooravond van

een ontwikkeling. Hij heeft het vertrouwen dat Vijfheerenlanden en de Alblasserwaard bij elkaar zullen blijven en zo hun samenwerking vorm zullen geven, maar daarvoor moeten nog wel de nodige stappen worden gezet.

De IPC vraagt wat de gevolgen zijn voor de A-V, wanneer Vijfheerenlanden zich uiteindelijk toch bij de U10 gaat aansluiten.

De heer Van der Borg verwacht dat dit zeker consequenties zal hebben voor de A-V. De Alblasserwaard valt dan op zichzelf terug en zal zich moeten gaan herpositioneren, wellicht meer richting Drechtsteden. Een vertrek van Leerdam en Zederik uit de A-V zal naar zijn mening een groter effect hebben dan een vertrek van Vianen uit de U10.

De heer Van der Borg benadrukt dat nu vanuit de A-V juist ingezet wordt op behoud van de Gemeenschappelijke Regeling en verbreding van samenwerking.

De IPC vraagt naar de mogelijkheden van dubbele oriëntatie van de nieuwe gemeente richting U10 en A-V, dit in het licht van grensontkennend samenwerken.

De heer Houtman meent dat een dubbele oriëntatie een versterking van de regio kan betekenen. In het verleden was er te weinig bekend over ontwikkelingen aan de andere kant van de provinciegrens, terwijl men zich in het zelfde gebied bevond. Het leggen van verbindingen en het versterken van relaties is van groot belang.

De IPC vraagt in het verlengde daarvan hoe de A-V de woonvisie gaat ontwikkelen.

De heer Houtman antwoordt dat dit onderwerp van overleg is in de regio. Het is bekend dat de migratiestromen ook over regio's heengaan en dat vraagt om aanpak van de woningmarkt.

De heer Van der Borg kan zich een dubbele oriëntatie voor strategische onderwerpen heel goed voorstellen, echter, een dubbele oriëntatie voor programmatische samenwerking gebonden aan de A-V is complexer: de woonvisieontwikkeling kan daarvan een voorbeeld zijn. De bestuursopdracht gaat uit van samenwerking op verschillende niveaus. Met behulp van de leertuinen wordt gezocht naar samenwerking op strategisch niveau. Hij meent dat een dubbele oriëntatie vooral afhankelijk is van de thema's en de consequenties daarvan voor de regio's.

Mocht Vijfheerenlanden zich uiteindelijk toch gaan aansluiten bij de U10, en zich losmaken van de A-V, dan heeft dat zeker effecten op de Alblasserwaard. Hij verwacht dat de Alblasserwaard zich dientengevolge nader zal gaan oriënteren op samenwerking met de Drechtsteden/Krimpenerwaard, als het gaat om plattelandszaken. Vanuit de A-V wordt ook nu al in dat gebied naar strategische samenwerkingsvormen gezocht maar primair blijft de zoektocht hoe de strategische samenwerking vanuit de A-V vorm kan krijgen.

De heer De Haas heeft in de afgelopen periode in de A-V een zekere bestuurlijke verlamming geconstateerd, die ook door de onderlinge verhoudingen werd ingegeven.

Inmiddels is er in de regio, mede naar aanleiding van het rapport van de commissie Schutte en de daaruit volgende bestuursopdracht, een grote bereidheid ontstaan om in de samenwerking tussen Vijfheerenlanden en de Alblasserwaard een nieuw elan tot stand te brengen. Dat kan wellicht tot nieuwe vormen van samenwerking leiden.

De heer Van der Borg voegt eraan toe dat het ontstaan van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden in die zin ook als een uitdaging voor de regio kan worden opgevat.

De IPC vraagt of vanuit de bestuursopdracht reeds op dit moment al wordt nagegaan hoe de regio A-V zich verder kan gaan versterken, bv. kijkend naar de Krimpenerwaard en de Drechtsteden.

De heer Van der Borg antwoordt dat de verbinding vanuit de A-V richting Drechtsteden van belang is, gelet op de maakindustrie en de maritieme sector aldaar. Daarbij tekent hij aan dat de belangen van de Alblasserwaard bij de maritieme sector nadrukkelijker aanwezig zijn dan voor de Vijfheerenlanden.

De discussie die nu gaande is, komt voort uit de A-V en niet zozeer uit de Alblasserwaard. Nagedacht wordt over diverse samenwerkingsscenario's, mochten ontwikkelingen toch anders lopen dan gehoopt, ook als het gaat om het versterken van Molenwaard en Giessenlanden.

Inmiddels hebben Molenwaard en Giessenlanden bestuurlijk gesproken met de gemeente Lopik over de mogelijkheden van verdergaande samenwerking/fusie, gezien de gelijklopende problematiek van deze gemeenten.

De IPC kan zich voorstellen dat Gorinchem door dergelijke ontwikkelingen een geïsoleerde gemeente dreigt te worden, vooral wanneer Vijfheerenlanden zich bij de U10 zou gaan aansluiten. Hoe zien de A-V bestuurders dat?

De heer Houtman benadrukt dat Gorinchem een belangrijk onderdeel is van de A-V. Talloze voorzieningen zijn aan Gorinchem gekoppeld en dat verandert niet door andere bestuurlijke constructies. Voorbeelden daarvan zijn het onderwijs, de gezondheidszorg en de vestiging van Avres in Gorinchem.

Gorinchem is ook een centrumvoorziening voor Giessenlanden en voor het gebied over provinciegrenzen heen.

De IPC vraagt of meer gemeenten in de A-V regio om zich heen kijken naar alternatieve samenwerkingsvormen, als gevolg van de eerdere moeizame samenwerking in de A-V regio.

De heer Van der Borg meent dat dit niet het geval is. Vooral de commissie Schutte heeft veel discussie losgemaakt. Op grond van het rapport Schutte is destijds getracht Hardinxveld, Molenwaard en Gorinchem tot één gemeente te vormen maar dat is niet gelukt. Hardinxveld wilde zelfstandig blijven en heeft toen besloten tot aansluiting bij de Drechtsteden. Ook Gorinchem wil zelfstandig blijven en is inmiddels bezig met een visie op de stad, in samenwerking met het platteland. Daarnaast heeft ook Gorinchem belang bij de Drechtsteden.

De heer Houtman staat op het standpunt dat er met grensontkennend samenwerken andere relaties in de regio's mogelijk gaan worden. Zo wordt er vanuit de A-V nog niet al te veel in de maritieme sector geïnvesteerd, omdat niet alle A-V-gemeenten daar belang bij hebben. Tegelijkertijd zijn er gemeenten die meer belang hebben bij plattelandsontwikkeling.

Dat alles houdt in dat er voor een bestuurlijke constructie moet worden gekozen die een gemeenschappelijke noemer heeft maar gemeenten in bepaalde keuzes ook vrijlaat.

De heer Van der Borg deelt mede dat er volgende week een overleg is met alle A-V-gemeenteraden, inclusief die van Vianen en Lingewaal, om daadwerkelijk commitment van de raden te krijgen. Hij ziet dat met vertrouwen tegemoet, nu er na het rapport Schutte een nieuw elan in het gebied aan het ontstaan is.

De IPC vraagt hoe de A-V kijkt naar grensontkennend samenwerken. De IPC heeft de indruk dat ook de A-V dat niet als een belemmering ziet.

De heer Van der Borg staat op het standpunt dat het DB van de Gemeenschappelijke Regeling ook in die zin een voorbeeldfunctie heeft en steeds meer moet gaan fungeren als een “Board of Inspiration”. Het DB heeft een notitie over ‘Grenzeloos samenwerken’ opgesteld . Er worden vier ‘leertuinen’ opgezet om te leren en experimenteren en zo stapsgewijs vorm te geven aan die nieuwe samenwerking. Met dit stuk heeft het DB getoond dat te zijn.

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng.